

רובינזון קרוזו במסגרת הקריאה המונחית

מאת: חסידה נשר

למנו של הסופר או עם עולם גיבוריו, מבחינה רינושית. כך יבוא הילד לגילוי האישי מתוך הבנת הכללי, ויבסס את הבנת הכללי ע"י ההתנסות האישית, והכרה זו תסייע בידו לחזור ולהבין את עצמו במצבי חיים שונים. כך יתעשר ה"אני" שלו, ויתחזק לקראת התמורה יעילה יותר עם מתחים פנימיים, ותגבר בו הסובלנות כלפי הזולת.

קוים מתודיים לקריאה מונחות של "רובינזון קרוזו"

ספר זה הוא אחד הספרים הידועים ביותר בקרב אוכלוסיית התלמידים, עד כה כמעט נראה הדבר כמו יותר לספר את תוכנו. אך יש להביא לידיעתם של הקוראים הצעירים כי הספר המוכר להם הוא הנוסח המקוצר, המיועד לילדים. כמו כן, כדאי להעמידם על המהדורות הרבות, אשר להן זכה הספר, ולברר על מה דבר זה מעיד. רצוי לאסוף ספרים ממהדורות שונות, ולהעמיד את התלמידים על הבדלי ההדפסה והציורים; גם בעניינים אלה יש דברים המעוררים למחשבה.

הגורמים האורקוליים הנכנסים לתחום התרבות והבידור של הילד בן זמננו, בכח הנשיכה שבהם, ובמיעוט המאמץ האינטלקטואלי, שהם "מבטיחים" לו — מגבילים את זמנו הפנוי לקריאה. לאור עובדה זו ולאור העובדה שרוב הילדים אינם מקבלים בבית את הגירוי לקריאה, גובר הצורך להדריך ילדים בבחירת הספר המעניין, ולסייע להם בקריאה עצמית. אין כילדים טעוני טיפוח, הזקוקים ליצירת ההרגל ולשכלול היכולת לעסוק הרבה בקריאה עצמית (ולא רק לשם הנאה אלא גם מתוך התחשבות בעובדה שבעתיד יזדקקו הם לספריעזר מקצועיים בכל מקצוע שיבחרו כדי שיוכיחו להתקדם בו, ולשלוט בכל החידושים שיחולו בו). בעזרתנו תיפתח בפניו הדרך אל הספרות, יורחבו אופקיו בענייני אדם ועולם, ויתאפשר לו להבין את עצמו, ולשפר את כשירותו לקשור יחסי חברה.

רבות מאוד הן תרומותיו של לימוד הספרות, אך העיקרית שבהן הן חיות הנאה מן הספרות מבחינה אסתטית, וחיות ההזדהות עם ער-

1. כיצד תיארו ציורים שונים את

רובינזון קרוזו.

ניתן להבחין כי בציורים "ישנים" יש יותר "רקע" לציור, ואילו בהוצאות האחרונות של הספר, הציורים הם רק גיפיקה, "שחור על גבי לבן", ציור השוף ללא רקע. מעניינת גם העובדה, שיותר מפל — משכה את לב הציירים התלבושת של רובינזון. מדוע? בכיתה גבוהה אפשר לדבר גם על "הרקע" של הציורים; "מה הוא אומר". מה יפה יותר, מה מעורר למחשבה יותר, איזו גישה הוא מבטא: בציור עם "רקע", הציור הוא חלק מהשלם, ובציור ללא רקע, הציור הוא העיקר בו.

בהגשת השיבות של הספר בזמנו, ובציון העובדה שלא פג טעמו עד היום, אפשר לציון שזין ז'ק רוסו, מגדולי ההוגים והמחנכים במאה ה-18, ממליץ עליו כעל ספר לימוד באחת מכיתות היסוד פניה"ס. לאורך השנה הקומוניסטים, לשיטתם, השתמשו בספר זה לאידיאולוגיה שלהם. יאן קוט (בי"ס של קלסיקנים), מכנה אותו (את רובינזון) "גיבורה הספרותי של התקופה", "סוחר שיסד את הקפיטליזם על אי שומם". קוק ("הפרוזה האנגלית במאה ה-18" — ג' מייסין) אומר: "מאורעות רובינזון קרוזו הם פסק בהיסטוריה הכרתית, בהסטוריה של אנגליה ובהסטוריה של הבורגנות. בספרו של דפוא מצויים שלושה גיבורים: האי השומם, ששת ורובינזון, וכל אחד משלושת הגיבורים האלה תופס מקום מכונן בהסטוריה של הציוויליזציה".

2. מאבקו של אדם עם עצמו.

בין היתר מיוחד הספר גם בכך, כי בעוד

ספרים ורומנים בדרך כלל מתארים את היחיד בתוך החברה ואת יחסו אליה, הרי כאן מסופר על אדם הנאבק עם הטבע ועם עצמו. כלומר: יש לנו עניין עם אחת הבעיות הפילוסופיות הנוקבות ביותר: מהו, ואיך הוא האדם בינו לבין עצמו, לאחר ש"ננכה" ממנו את המס הכבד של דפוסי-המחשבה וההתנהגות, המוכתרים לו לרוב ע"י העיקרון של: "מה יאמרו הבריות". מעניין להשוות סיטור-אציה זאת של רובינזון עם זו של פאטר-סון, אחד מגיבורי "רב החובל גרנט" לזיל וורן, לאחר שנטשו אותו במקום בודד באוסטרליה לשם הענשה על בגידתו בצוות האונייה. יש להזכיר את הדוגמא של נפוליאון, שהוגלה לאיי סנט הלנה, ואת הגלייתו של דרייפוס לאי-השדים. ומכאן לשאלה עיונית נוספת ונכבדת לא פחות: האם יכול אדם להתקיים בדידות מוחלטת? עיון ומחשבה על עובדות דומות בספרות ובהיסטוריה ישיבו על כך בשלילה. ראיות שבדרך כלל נעשה הבידוד לשם ענישה: בתנ"ך מצאנו, כי נבוכדנצר בזמן חוליו (בטירוף הדעת, כנראה) היה מבודד מחברת בני אדם (דניאל, פרק ד'), גם המצורעים היו מבודדים מחברת בני-אדם. מסופר על המלך עוזיה, שישב בבית-החופשית (דברי הימים ב', כ"ו 21, מלכים ב', ט"ו 5) בת יפתח ישבה, לפי המסורת, בבדידות גמורה על אחד ההרים, ואברבנאל מפרש: — "והוא בית פרישות לנשים" (כוונתו למנזר, לפי מה שרגיל היה לראות בספרד הקתולית) מכאן אפשר לעבור לבעיה של ההתנזרות והנזירות. כלומר, שהיו מצבים ומקרים, שבהם אנשים בחרו מצונם בחיי בדידות. יש להניח, שהמניעים לכך,

בתקופה העתיקה לפחות, היו דתיים: כאשר האדם חפץ ע"י התבודדות להתקדב אל האל, להתעלות. זה עניינו של הנזיר בתורתנו. וברוח זו הייתה כת האיסיים בימי בית שני. אך לא הנזיר היהודי ולא האיסיים חיו בבדידות מוחלטת.

הנזיר העברי התנזר מדברים מסוימים שנחשבו למותרות, ממנעמי החיים, כגון שתיית יין או מאכל ענבים העלולים להביא לשכרות, ומגזירת השיער, התואמת את הנטייה של אדם להתלבש או להסתרק, כדי שימצא חן בעיני עצמו ובעיני החברה. אנשי — כת — האיסיים, אשר חיו בחבורות במדבר יהודה, אולי ניסו בהתבודדותם להביע מחאה נגד החברה או המלוכה בזמנם, ואולי ההתבודדות היתה בהשפעה של כיתות דתיות זרות.

3. יחסה של היהדות להתנזרות.

היהדות אינה רואה בעין יפה את הפרישה מן החברה, ואף לא את הנזירות של אנשים בודדים. משנה, מסכת נזיר, פרק ד' עמ' ב': תניא: אמר שמעון הצדיק: "מעשה באדם אחד שבא אלי מן הדרום; יפה-עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני מה ראית לשחת שיער נאה זה? אמר לי: רועה הייתי לאבי בעירי, והלכתי לשאוב מים מן המעיין, ונסתכלתי בבנואה שלי, ופחז יצרי עלי, וביקש לטרדני מן העולם. אמרתי לו: ריקא, מפני מה אתה מתנאה בעולם שאינו שלך? — העבודה, שאגלחך לשמים! עמודתי ונשקתיו על ראשו,

ואמרתי לו: כמותך ירבו נזירים בישראל. עליך הכתוב אומר: כי יפליא לנדור נזיר נזיר להזיר לה". ס' במדבר, פרק ו' פסי מ"א: — "וכפר עליו מאשר חטא על הנפש". תניא: ר' אלעזר הקפר אומר: וכי באיזו נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין, והלא דברים קל וחומר: ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין, נקרא חוטא — המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה! מכאן, שכל היושב בתענית — נקרא חוטא (נדרים י', א').

4. המטרה האחת שלשמה ההתבודדות מותרת ביהדות.

חובות הלבבות, שער תשיעי: שער הפרישות. פרק א', כ"ג: "הפקיד עליו (הבורא יתברך) היצר, להניע אותו אל המאכל והמשתה ואל כל התענוגים והמנוחות, אשר בהם תקנת גופו, כמ"ש (קהלת ג') גם את העולם נתן בלבם וגו'. וכאשר גבר היצר על השכל ונמשכה הנפש עליו, נטתה באדם אל הרבויים המביאים להפסדת ענינו והריסת גופו, ונצטרך בעבור זה למידת הפרישות מן התענוגים והמנוחות, כדי שישתוו ענייניו ויהיו דבריו על הסדר. — ואין תקנת העולם שיהיו כל אנשיו נוהגים בפרישות, כי זה מביא לעזיבת ישוב העולם ולהפסק הזרע, וכבר אמר הכתוב (ישעיה מ"ה) "לא תהו בראה, לשבת יצרה". חובות הלבבות, שער שבעה עשר: שער חשבון הנפש.

"השתכלותו — בעת שתטה נפשו לחברת בני-אדם ולהשתעשע בהם — במעלות

הבדידות והפרידה מבני אדם וברע חברת כסיליהם — וכללו של דבר, כי רב העבידות לא יגמרו אלא בשניים, — וכל העבירות שיהיו בלשון (רכילות), לשון הרע) לא יגמרו אלא בחברה ובהתערב עם בני אדם. אבל הבדידות והפרידה מבני אדם — סיבת החצלה מכל מה שזכרנו מן העבירות, והוא מהחזק שבדברים המביאים אל המידות הטובות, וכבר נאמר כי עמוד בריהוב — אהבת הבדידות ובחירת היחידות".

לסתירה שלכאורה בין דבריו של רבנו בחיי ב"שער הפרישות" לדבריו ב"שער השבון הנפש", יש לומר: **הפרישות** (א) הוא אומר בפירוש: ואין תקנת העולם, שיהיו כל אנשיו נוהגים בפרישות. משמע: דבר זה הוא רק ליחידים סגולה, הן מפני שהחברה האנושית לא תוכל להמשיך להתקיים, והן מפני שלא כל אדם יכול לעמוד בהתבודדות.

(ב) להלן, באותו פרק: "השמר פן יטעה אותך רעיון לבד, כי בחברת חכמים היודעים את האלהים ואת תורתו, והתערב עם גדולי בני-אדם — והעדר עניין הבדידות, והנחת מעלות היחידות? אך היא הבדידות הגמורה והיחידות השלמה!"

כלומר: אם שואף אדם אל מעלת הבדידות לשם רכישת שלמות המידות — יבוא בין חכמים וגדולי תורה, כי רק חברתם היא הבדידות המושלמת. והבדידות כאן היא מונה, הבא לבטא שאיפה לשלמות עצמית.

5. לשאלת סוג הסיפור שלפנינו. ידוע שהאם זה סיפור הרפתקאות? האם

נאמר, כי רק אותו חלק בספר המוסר על התקופה שלפני הגיע רובינזון אל האי — הוא סיפור הרפתקאות? ואם כך, כיצד נכנה את חייו, לבטיו, מחשבותיו והרגשותיו של רובינזון במשך שהותו בבדידות באי השומם? האין זה הרפתקאות גדולה ביותר?, מיוחדת במינה? זה — מכל מקום — דבר, שראוי לעיין בו.

6. היוצר על האובניים.

רובינזון קרוזו הוא הדמות, שקראנו עליה בספר. אבל לפני למעלה ממאתיים וחמישים שנה חי אדם, שעבר את כל הרפתקאות של רובינזון במציאות. שמו היה אלכסנדר סילקירק, בנו של סנדלר סקוטי, שעלה על אונייה כדי לעבוד בה, ולהימלט מהעמדתו לדין בעוון תגרה, שהיה מעורב בה. יום אחד הסתכסך סילקירק גם עם רב החובל של האונייה, שעבד בה.

באותה עת עגנה הספינה מול קבוצת האיים חואן פרננדס. כשעמד סילקירק על הספון והסתכל באיים שופעי הצמחיה הפראית והשוממים מאדם, חשב לעצמו: "הייתי מעדיף להיות לבדי על אי יפה זה, מאשר להסתכסך כל הימים עם שודדיים מושחתים אלה". ומיד ניגש אל רב החובל, וביקש ממנו רשות להישאר על אחד האיים ההם. למעלה מארבע שנים חי אותו מלח על האי הבודד ללא נפש חיה בקרבתו.

הוא התגבר על מצב הרוח המדכא, והחל בונה הכל מבראשית: בנה לו בקתה של עץ, וגדר אותה, ביית לו בע"ח, עבר את כל שלבי ההתפתחות של האדם הקדמון:

לקט, ציד, דיג, מרעה וחקלאות. התקין לו בגדים וקיווה—בכל זאת—לאונייה, שתעבור בקרבתו, ותאסוף אותו הביתה; למולדת, לחברה. ואמנם—נגאל לבסוף משממון־בדידותו, הישר לזרועות התהי־לה, ולהתלהבותם הסוערת של האזרחים הבריטיים.

רב חובל אחד התרשם כל כך מהרפת־קאותיו של סילקירק, עד כי פרסם ספר עליהם. לימים, נזדמן סילקירק עם דניאק דפוא, סח לו את קורותיו באי, וזה כיד הכשרון הטובה עליו "עידד" את הסיפור, והוא הוא סיפורו של רובינזון קרוזו, אשר לפנינו.

7. רעיונות, השקפות וגישות מהעולה אלינו מקריאת הסיפור.

המסופר בספר, קרה לפני למעלה ממאת־יים וחמישים שנה. נבדוק:

1. מה הציל רובינזון מן האונייה, שנטר־פה בים?
2. מה היה מלח מציל ה יו ס מאונייה, שנטרפה בים?
3. נמייך את הדברים כך:

- חפצים אישיים
- דברי אוכל
- דברי לבוש
- דברים להגנה על חיו
- דברים לשם לימוד

4. נערוך את הדברים האלה לפי סדר חשיבות.
5. מה הם החפצים האישיים שכל חייל לוקח איתו כשהוא הולך לשירות?
6. מה הם החפצים האישיים של חייל דתי?
7. כיצד היתה אונייה מודיעה בימי רובי־

נזון, שהיא נמצאת במצב סכנה? כיצד אפשר בימינו להודיע על אונייה הנמצאת בסכנה?

8. אילו היה רובינזון יהודי, איזו ברכה היה עליו לברך, כשניצל מן האונייה הטבועה?

9. באילו מקרים מברכים "ברכת הגו־מל"? מצא אותה בסידור.

10. עיין בס' תהלים, מזמור ק"ז, ונצא שם ארבעה מקרים, שבהם הניצולים־חייבים לברך ברכת־הגומל. איזה מארבי־עת המקרים, שבאותו מזמור, מתאים לסיפורנו?

11. באיזה מספרי התנ"ך מתוארת חוויה של סערה חזקה בים? בגלל מי היא התרחשה, וכיצד היא פסקה?

12. מה הם צורכי המזון, שבהם אונייה מצטיידת לקראת הפלגתה בים? מדוע דווקא דברים אלה? איפה מצאנו בתנ"ך דברי־אוכל עמידיים, שאנשים לקחו איתם בצאתם לדרך רחוקה או למלח־מה?

13. מה עיין בתנ"ך: שמואל א' י"ז שמואל א' כ"ה שמואל ב' ט"ז שמואל ב' י"ז ירמיהו מ"א

13. מה דעתך, האם היה רובינזון אדם טוב או אדם לא טוב? באיזה חלק של הסיפור הוא היה אדם לא טוב, ומתי וכיצד הפך לאדם טוב? הוכח.

14. שים לב לכך, שהסיפור כתוב בגוף ראשון, כלומר: האדם מספר דברים על עצמו. אם אדם מספר משהו על אדם אחר, הוא מדבר בגוף שלישי. איזה סוג סיפור אהוב עליך; סיפור המסופר בגוף ראשון, או סיפור המסופר בגוף שלישי? מדוע? חבר סיפור קטן על מה

שקרה לך, בגוף האשון. נסה לספר אותו גם בגוף שלישי.

15. חבר לך סיפור קטן בדומה לסיפורו של רובינזון. אפשר מתחום המלחמה האחרונה, מלחמת יום כיפור, על הייל שתעה מן הפלוגה ונקלע להר, לעמק בודד, או כיוצא בזה.

16. האם היה רובינזון איש אוהב חברה או מתרחק מהחברה? הוכח את דבריך במובאות מהספר.

17. מצא באטלס את איי חואן פרננדס.

18. מה היו הפחדים של רובינזון קרוזו בבדידותו? באילו סכנות היה יכול להימנע צא? נערוך אותו כך:

סכנה מידי שמים (פגעי טבע)

סכנה מידי בני-אדם

סכנה מידי בעלי חיים מסוכנים

מחלה או הרגשה לא טובה

לעזותך מלים ומונחים: רעידת אדמה, בדידות, אוכלי אדם, זוחלי-עפר, מכת ברק, טופה, מחלת הקדחת.

19. שחזה את אופן חייו של רובינזון קרוזו. מה יהיה דרוש לך מן:

הדומם

החי

הצומח

להתקנת: מגורים, לבוש, מרעה, הקל-אות?

20. ראוי לזכור, כי בדרך כלל האדם הוא יצור חברתי, ולא רק קשה לו, אלא נמש אי אפשר לו להתקיים בבדידות. בזמנים שונים ובמקומות שונים שימשה הבדידות לענישת אנשים. לפני למעלה ממאה וחמישים שנה הוגלה נפוליאון לאיי סנט הלנה. לפני כמאה שנה הוגלה אלפרד דרייפוס בעוון עלילת-בגידה, שטפלו עליו

הבוגדים האמיתיים, כשהיה קצין בצבא הצרפתי בתקופה של עימות בין צרפת-לגרמניה. האם ידועים לך עוד מקרים כאלה מונוך מה שקראת בספרים או שמעת בדרכים אחרות? ספר עליהם בכיתה. גם יבשת אמריקה וגם יבשת אוסטרליה, שימשו בתחילה כארצות גלות לפושעים. בימים, שעדיין לא היתה לנו מדינה עצמאית והבריטים שלטו בא-רץ, לא הרשו השלטונות לפליטים היהודים מאירופה לרדת לחוף. ופעם הם הפנו אונייה שנשאה פליטים לארץ ישראל, לאי נידח (רחוק מאד) באוקיינוס ההודי, הנקרא — מאוריציוס. שם ישבו האנשים עד סוף המלחמה, ובזכו שנים רבות, כי לא היתה להם שם אפשרות ללמוד או לעסוק במשהו. רק בתום המלחמה, הורשו לבוא לארץ ישראל.

21. ניסית לשחזר את אופן חייו של רובינזון קרוזו. התוכל לשחזר גם את מחשבותיו? זאת תוכל לעשות ע"י המחזה. נסה.

22. נסה לצייר מצבים מתוך סיפורו של רובינזון קרוזו, שיעזרו לנו להבין את הכתוב.

23. באיזו רוח כתוב הספר; ברוח של עצבות, ברוח של שמחה או ברוח של אדישות?

24. יש פתגם האומר: הצורך הוא אם ההמצאה. הסבר אותו. השב, במה הוא שייך לסיפורנו?

25. האגדה מספרת (תענית כ"ג) על חוני המעגל, שנכנס פעם למערה, וישן בה שבועים שנה, וכשיצא ממנה, ובא למקום מגוריו, לא הכיר את האנשים (כיוון שהאנשים מזמנו לא היו עוד בחיים, ואותם שראה היו נכדיהם), והם לא הכי-

— — — "למדתי לראות את האורות שבמצבי. — — מה עשיתי עתה לולא הצלתי מאומה מתוך האונייה".

(א) אמרנו, כי בשנות בדידותו באי, הפך רובינזון לאדם דתי ומאמין. אילו מובאות תביא לשם הוכחה?

(ב) דבר אחד "הרויח" רובינזון מן הצרה, שירדה עליו עם טביעת האונייה. הוא התחיל להאמין בה'. איזו מובאה מוכיחה זאת?

(ג) ערוך את המובאות לפי זמן אמירתן ע"י רובינזון.

(ד) כיוון שנהפך רובינזון לאדם מאמין, ראה שמצבו אינו גרוע מכל. יש גם צדדים של טובה במצבו.

נרשום לפנינו את חייו: פעולותיו, מחשבותיו ותקוותיו של רובינזון קרוזו, כך: הסתכלות פנימית ושנוי האופי

מגן וקיום

רוח טובה

תקוה לשוב הביתה

לדוגמה: (רוח טובה)

בראש השולחן ישב כבודי, הנסיך והמור של בכל האי

לדוגמה: (תקוה לשוב הביתה)

רישום התאריך

(ה) נחלק את תנאי חייו של רובינזון קרוזו, לפי האפשרויות שהיו בידיו: במה היה חלקו גרוע.

במה היה יכול להיות גרוע יותר.

במה יכול היה להיות טוב יותר.

27. במקום אחד בספר אומר רובינזון קרוזו: "אך אויה! במוקדם נקלעתי לחיי יורדיים, שהם מופקרים, ואין בהם יראת שמים כלל".

האם זה "הכרחי", שיהיו יורדיים אכזריים מופקרים ומושחתים?

רו אותו. זבל מקום שבא ואמר: אני חוני, לגלו עלי, כי לא האמינו לו. ראה חוני, שהוא חי מחוץ לחברת בני אדם, יצא מן העיר, והתפלל לה' ואמר: או חברותא או מיתותא (או שאמצא לי חברה, אנשים כמותי, או שאמות) ומת. הסבר: מה ביקש חוני מה' מדוע ביקש זאת? מניין לנו, שצדק בתפילתו? במה שייכת אגדה זאת לדיונו?

26. לפניך מובאות קצרות (ציטטות) מהספר "רובינזון קרוזו".

— — — "כי עשוי אני להיות מאושר בבדידותי, מאשר בחברה תוך חרות ומנ"עמי העולם הזה".

— — — "כי יש בכוחו (של מי?) לפצור תני על חסרונותיהם של חיי הבדידות, על היעדרה של חברת בני-אדם, ע"י שכינתו ונטיעת-חסדו בנפשי".

— — — "כיום חלה תמורה בצערי ובשמחתי. שאיפותי נשתנו, רגשותי הפסידו את להטם, ושמחותי שונות".

— — — "שכן, אסיר אני, כלוא בשימון לא נושב מאחורי סורגי הנצח של האוקיינוס — היו רגשות אלה בוקעים מקרבי כסער, ומביאים אותי לפרוק את כפות ידי, ולבכות כילד".

— — — "אם לא זנחתי אלי, מה מני יהלך אם יזנחני העולם! ואילו נהפך הוא, וכל העולם עמי, אלא שאני מפסיד את חסדי האל וברכתו" —

— — — "אכן, איני יכול לטעון, כי הודיתי לאל על היותי כאן, אך הודיתי לו בלב שלם על פקחת עיני".

— — — "על ידי לימוד שקדני של כתבי הקודש ובסיוע ההשגחה, הגעתי לכלל ידיעה חדשה. הדברים נתגלו לי באור חדש".

בספרים הבנים המתארים מסעות בים, מתאפנות מרידות של המלחים ברב החובל (גם ב"רובינזון קרוזו"). מדוע מפרהשות יותר מרידות בהפלגה בים, מאשר כשנמצאים בארץ? 28. ערכו משפט פומבי בכיתה: בשבת או בגנותה של הבדידות.

29. הצעה דיסקטית:

אתגר לתלמידים המושכים בעט סופר: נסה לחבר סיפור המבוסס על מקרה מעניין, שקרה לך או למישהו מהקרובים אליך. זכור כי בסיפור צריכים להיות: רקע של מקום, רקע של זמן, עלייה וגיבור.

אפשר לקחת סיפור קצר "משיח לוחמיס", או ממלחמת יום הכיפורים, "ולפנות" על פיו סיפור עם עלייה וגיבור.

ביבליוגרפיה

רובינזון קרוזו (השלם) — ד' דפוא.
בי"ס של קלטיקנים — יאן קוט/הוצאת הקיבוץ המאוחד, השוה"צ.
הפרוזה האנגלית במאה ה-18 — ג'והן מייסי / הוצאת "מסדה".

קריאת מונחית — טיפוח הלשון במעלות / הוצאת משרד החינוך והתרבות.

יישום העקרונות של בריאות הנפש בהוראת הספרות — דבורה קובובי / מגמות י"ד 3 — 1961,1

על ספרות ילדים / אנציק' חנוכית, כרך ד'.

מתוך חיבור בשם: למהותה של ספרות ילדים, יפה ברלוביץ, המחלקה לספרות-עולם, אוניב' בר-אילן.

ספר האגדה לביאליק — רבניצקי, מעשי חכמים.